№ 64 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі — па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 64 (156). Год II. Вільня, 10 жніўня 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

Баталія у Бэльгіі.

9 жніўня.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Паведзі благая пагода прашкодзіла развіцьцю жывейшай баевой чыннасьці. Пад вечар артылерыйская бітва была крапчэйша. У начы яна была вострая і дайшла на узбярэжжы і між Біксшот і Голебэк найвялікшай сілы. Пяхота не выступала. У Артуа агонь наабапол Ленс узмацаваўся.

У другіх арміях баевая чыннасць пад вечар шмат дзе крапчэла.

Усходні тэатр:

Фронт эрц-герцога Іозэфа: У лясістых Карпатах і граніхных гарах заходняй Молдавіі—удачные стычкі. Мы на некольких адрэзках пасунулі свае лініі ўпярод і адбілі сільные контратакі.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Расейцы і румыны вялікімі сіламі вялі массовые атакі. Усе яны адбіты с самымі цяжкімі крывавымі стратамі. Нашы войскі на поўначы ад Фокшан і ўчора значна павялічылі здабыты абшар. Чысло палонных даходзіць 50 афіцэроў і 3.300 салдатоў, дабыча — 17 гармат, больш за 50 кулемётаў і мінамётаў.

БАЗЭЛЬ. Рымская «Tribuna» даносіць з Лондона, што лондонская конфэрэнцыя саюзьніцкіх міністроў мае на мэці зрабіць спробу дайсьці развязкі вайны ешчэ сёлета.

ЛОНДОН. (В.Т.Б.). Конфэрэнцыя саюзьнікоў у вечары прадоўжэна назайтра. На ей ішла гутарка такжэ і аб штокгольмскай конфэрэнцыі.

ВАШЫНГТОН. Прэзыдент Вільсон заявіў сэнатору Люісу, што цяпер усе стараньня аб мір—безнадзейны, але што ён першы ўчыніць патрэбные крокі, калі будуць відаць знакі трывалаго міра.

НЬЮ-ІОРК. Офіцыальна даносяць, што пад знаменамі цяпер собрано 809 743 салдаты. У таборы Пляцборо знаходзіцца 40.000 душ дзеля падгатоўкі на афіцэроў. 1 верасьня будзе новы набор 687 тыс. душ, а праз некольки месяцоў—трэйці набор—500.000 душ. Гэтак амэрыканская армія 1 сьнежня 1918 году будзе складацца з 2 мільёнаў душ.

ВАШЫНГТОН. (Рэйтэр). У Філядэльфіі будуюць фабрыку самалётаў, каторая будзе даваць у год 2 000 салдатоў.

ШТОКГОЛЬМ. С прычыны арэшту расейскаго генэрала Гуркі даносяць:

Калі Гурко быў на фронці, у яго па загаду Керэнскаго быў зроблен дамовы обыск. Знайшлі ня толькі апошнюю карэспандэнцію с царом, але і доказы, што ён меў зносіны з варожымі рэволюціі кругамі. Тады Гурко быў вызван у Пецярбург бытцым то у справе назначэньня яго за ваеннаго губэрнатара. На вагзалі ён быў арэштован і перавезен у вастрог.

Паводлуг пецярбурскіх вестак, палкі VIII і XI арміі адмовіліся споўніць прыказ тымчасоваго ураду аб іх роспуску.

ШТОКГОЛЬМ. Фінская газэта „Каман Тато" даведалася с канцэлярыі фінляндзкаго генэрал-губэрнатара, што тымчасовы ўрад пастанавіў перэбрацца с Пецярбурга ў Маскву.

ПЕЦЯРБУРГ. Урад ладзіць асобную установу дзеля ўсіх спраў, звязаных з нацыональнай абароной.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Нямецкі урад церaз швэдакае пасольство ў Пецярбургі энэргічна пратэставаў проці асабліва злоснаго за апошні час шырэньня фальшывых вестак аб бытцым то нялюдзкіх настуках з расейскімі палоннымі ў Нямеччыне.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Новые ўдачы падводных лодак у Біскайскай затоцы: 7 параходаў і 2 парусьнікі.

ЛОНДОН. (Рэйтэр). У ніжняй Палаці Мак Пэрсон заявіў, што салдатам не дадуць пазваленьня ўхадзіць у раду англіцкіх раб. і салд.

ЛОНДОН. Ірляндзкі конвэнт ізноў пачаў свае заседаньня у Дубліне.

МАДРЫД. (Гавас). Пасьля нарады міністроў габінэт апублікуе ноту, прызываючы грамадзянство аказаць паддзержку ураду і укладаючы ўсе пасьледствы забастовак на забастоўшчыкоў.

Атрута шырыцца.

У № 56 „Гомана" с 13 ліпня 1917 г. успаміналося аб тым, што нейкіе „патрыоты на чужую кішэню" выпусьцілі і расклеілі на вуліцах Вільні друкаваны лісток чорнасоценскаго тыпу, ў каторым прызываюць тутэйшых „палякоў", каб яны дзеля „нацыональнай справы" нічога не куплялі у жыдоў. Чытаючы гэту вестку, шмат хто пэўне махнуў рукой, падумаўшы: „от, работа нейкіх блазноў!" — ды пэўне нікому ў галаву не прыйшло, каб гэная работа знайшла воткліх у шырэйшым польскім грамадзянстве. Тымчасам аказвецца, што кліч да бойкоту жыдоў падхапілі некаторые польскіе экономічные організацыі • грамадзкаго характэру і свой бойкот жыдоў пасунулі да таго, што ня толькі купляць, але і прадаваць жыдом нічога ня хочуць.

Дзеля доказу, як шырыцца між тутэйшым польскім грамадзянствам дзікі нацыоналізм, мы падаем тут пісьмо жонкі д-ра А. Блёха, п. Сары Блёх, надрукованае ў віленскай жыдоўскай газэці „Лецтэ Наіс":

„Прашу надрукаваць у Вашай газэці гэтае маё пісьмо, каторае, на мой пагляд, заслужывае на агульную увагу.

„Нідаўна я звярнулася да „Помолёгічнаго Таварыства", Вялікая вул. 4, каб купіць тамака торфу на апал. Згодзіўшыся на ўсіх пададзеных мне варунках я хацела заказаць вялікшую партыю торфу.

„Але як-жэ я здзівілася, калі прадаўшчыца сказала мне, што яна ня можэ прыняць майго заказу, бо для жыдоў торф не прадаецца!

„Гэтай маей заявай я маю на мэці ня толькі засароміць антысэміцкую фірму, але і папярэдзіць другіх жыдоў, каторые хацелібы тамака купіць торфу, каб і іх не спаткала абраза.

Сара Блёх".

Калі-б падобны паступак зрабіў той ці іншы польскі тарговец, дык гэта бы нікога не здзівіло: ёсць жэ розные людзі ў кожным грамадзянстве! Але ў гэтым прыпадку мы маемо справу не с прыватнай асобай, а с *таварыствам*, — значыць, с цэлай групай людзей, болей ці меней чысьленай. Гэта паказвае, як між польскім грамадзянствам шырыцца і крапчэе ваяўнічы нацыоналізм, дзікая, сьляпая ненавісьць да людзей іншай нацыі. І тым болей дзівіць нас, што проці ўсіх тых брудоў, якімі польская нацыоналістычная буржуазія паганіць імя польскае ў нашым краю, не паднімуць свайго голасу польскіе дэмократычные элементы, польскіе работніцкіе організацыі, якіе моўчкі прыглядаюцца да ўсіх нячыстых штук сваіх «паноў»: няўжо-ж яны могуць сцярпець усё гэта ў такім часі, калі інтэрэс польскай працавітай бедноты вымагае асаблівай еднасьці с пролетар'ятамі усіх нацыональнасьцей, каб пры ладжэньні новаго жыцьця ў нашай супольнай Бацькаўшчыне выкараніць панаваньне ненавіснаго усяму тутэйшаму народу польскаго панства?! Х. Х.

Справоздача Беларускаго Камітэту пом. пац. ад вайны.

5 жніўня адбыўся агульны гадавы сход членоў Беларускаго Т-ва пом. пац. ад вайны. Сход адкрыў маршалак Камітэту Т-ва, каторы і здаў справу з работы Камітэту за мінулый час—13 месяцоў (ад 22 чэрвеня 1916 г. да жніўня месяца 1917 г.).

Камітэт утрымліваў у Вільні:
1. Пяць беларускіх народных школ-ахронак для прыхадзячых дзяцей, у каторых вучням, апрычь безплатнай навукі, давалі дарма кніжкі, пісьменные матэр'ялы, боцікі і абеды. Вучылося ў іх каля 200 дзяцей. Абеды сперша бралі для школ з Работніцкай Страўні і з народных стравень, але с прыходам зімы былі наладжэны страўні пры кожнай школі.

2. Безплатные курсы для падгатоўкі беларускіх народных вучыцелёў, каторые с першаго выпуска далі 11 вучыцелёў.

3. Тры працоўні пры школах: Антокальскай—сталярска-рэзьбярскі варштат, пры Зарэчнай і Лукішскай—працоўні ручных работ.

4. Беларускі аддзел на Выстаўцы Віленскіх Работных Дамоў, у каторым выстаўляліся і прадаваліся вырабы школьных працоўні.

5. Ад 6 ліпня 1917 году Камітэт адкрыў сваю Народную Страўню пры сьв.-Юрскім пр. № 22 (ў памешчэньні, дадзеным безплатна Беларускім Клюбам). Страўня за першы месяц сваей чыннасьці выдала 27.847 абедаў, у тым ліку 2678 безплатных.

Апрыч таго Камітэт аказваў помач пацярпеўшаму ад вайны насяленьню выдачай абедаў і грашыма ў горадзі і на вёсцы.

У горадзі за 12 месяцоў справоздачы (да ліпня месяца г. г.) выдано дармовых абедаў агулам 52.657, лічучы разам з абедамі у школах. Грашмі помач у горадзі дадзена на М. 161,25.

На вёсцы Камітэт апекаваўся беларускімі высяленцамі с фронту—больш за 100 душ, пераважна дзяцей, каторые размешчаны ў

ваколіцах Даўг. Камітэт злажыў на рукі сваей упаўнамочэнай п. Ф. Маліноўскай аднаразова 500 марак, за каторые было куплено трохі бялізны і адзежы для дзяцей і прадукты (хлеб). Апрыч гэтых грошы п. Маліноўская, каторай у яе працы памагалі п.п. Гэрбачэўская і Нівінская, атрымлівала на туюж мэту ў розным часі невялікую падмогу ад Польскаго Камітэту.

У канцы чэрвеня Камітэт наладзіў у ваколіцах Вільні дзьве ахронкі для бедных дзяцей на вёсцы: „Нашу Хату“ ў Чорным Боры на 70 дзяцей і 7 сталых і ахронку ў Кочанах на 20 дзяцей і 9 сталых. Пачатковы копт устройства і высылкі туды дзяцей — М. 384,10.

С прычыны таго, што часць школьнікоў на вёску не паехала і астаецца ў Вільні, ім і ў часі летніх вакацій выдаюцца тут безплатные абеды. Разам з абедамі для сталых, дармовых абедаў Камітэт выдае кожын дзень:

у Беларускай Страўні	— 95
бонаў да іншых стравень	— 33
разам	—128

На організацію беларускаго аддзелу на Выстаўцы Віленскіх Работных Дамоў і варштатоў пры школах Камітэт асыгнаваў Выставочнай Камісіі крэдыт да 300 м. За час справоздачы беларускі аддзел зрабіў абароту на М. 7123,91, вярнуў Камітэту доўг 300 м. і цяпер мае тавароў і сырых матэр'ялоў разам з інвэнтаром, адлічыўшы некаторые непакрытые ешчэ прыватные даўгі, на М. 1327,00.

Утрыманьне Камітэту не каштавало нічога.

Наагул, выдаткі Камітэту на ўсё вышэй паказанае былі:

на выдачу 52.657 безплатных абедаў	М. 7280,51
помач грашмі ў Вільні	— 161,25
помач высяленцам с фронту на вёсцы	— 500,00
абутак для дзяцей	— 721,31
надзвычайные выдаткі	— 273,37
устройство дзьвех ахронак на вёсцы і на высылку туды дзяцей	— 384,10
утрыманьне 5 школ ахронак у Вільні	— 8.216,31
Разам	М. 17.464,85

Гэтые выдаткі пакрыты з даходаў:

Сальдо на 22.VI. 1916	М. 1,70
прыватных ахвяр на школы	— 2.452,82
месячная падмога на утрыманьне Зьвярынецкай школы (за 8 месяцоў × 95 мар.)	— 760,00
„ „ Лукішскай школы (за 8 мес. × 120 м.)	— 960,00
з дабрачынных прэдпрыемств	— 363,25
с Камітэту ў Вэвэй:	
праз Verwaltung	— 4.000,00
праз Польскі Камітэт	— 4.879,00
пазычэно ад іншых установ	— 600,00
ад местоваго ураду (13 мес. па 300 м.) на абеды для школьных дзяцей	— 3.900,00
Разам	М. 17.916,77

Сальдо на 1 жніўня 1917 г. М. 451,92.

Склад Камітэту за час справоздачы быў гэткі: Антон Луцкевіч (маршалак), Юльянна Мэнкэ (скарбнік), Вацлав Ластоўскі (сэкрэтар), Іван Луцкевіч, Язэп Ліцкевіч. С прычыны выхаду с камітэту п. В. Ластоўскаго перад сазывам агульнаго сходу членоў Т-ва мейсцо яго заняў першы кандыдат п. Язэп Салавей.

Беларускімі школамі і вучыцельскімі курсамі кіравала Школьная Камісія, зложэная с членоў камітэту і членоў Т-ва пад маршалкоўствам А. Луцкевіча.

Варштатамі і беларускім аддзелам на выстаўцы—выставочная камісія, зложэная с трох членоў Камітэту—п. І. Луцкевіча, В. Ластоўскаго і Ю. Мэнкэ, пад бліжэйшым кіраўніцтвам п. Ю. Мэнкэ.

Дзеля організацыі народных стравень была створэна так сама спэцыяльная камісія, зложэная с членоў Камітэту А. Луцкевіча, І. Луцкевіча і членоў Т-ва Ф Вішнеўскаго, М. Лойко і Корзуна пад кіраўніцтвам маршалка Камітэту А. Луцкевіча. На кіраўніка страўні быу запрошэн п. Ф. Вішнеўскі.

У склад рэвізыйнай камісіі ўходзілі: п.п. Д. Семашко, Ст. Корфф і П. Вонсовіч.

Агульны сход на просьбу Камітэту пастанавіў павялічыць склад Камітэту да 7 асоб с правам далейшай кооптацыі паводлуг думкі Камітэту і склад рэвізыйнай камісіі—да 5 асоб. У Камітэт выбраны: п. А. Рачкоўская і Ф. Вішнеўскі і на канцыдата—А. Глеб; у рэвізыйную камісію—п.п. Л. Лойко і К. Юрэвіч.

На прэдлажэньне маршалка сход высказаў сваю асаблівую падзяку за энэргічную працу п. п. Юльянне Мэнкэ, Фаб'яну Вішнеўскаму і Міхалу Лойко.

У Вільні і ваколіцах.

× **«Lietuvos Aidas»** («Эхо Літвы») Пад гэткім загалоўкам ад верасьня пачне выхадзіць у Вільні тры разы ў тыдзень літоўская газета.

× **У Беларускім Клюбе** ў суботу і нядзелю — чародные танцавальные вечарынкі.

× **Выстаўка каронак** з Бруксэлі адкрыта на зусім кароткі час пры выстаўцы Віленскіх Дамоў Працы.

× **Збор медзі.** Гаспадары і упраўляючые дамамі пры Віленскай, Падвальнай, Дабрачыннай, Гарбарскай, Татарскай, Сьв.-Юрскай, Мастовай, Ганчарскай, Газовай, Ягелёнскай, І і ІІ Сьв.-Юрскім завулку, на моцы загаду Stadthauptmann'a, павінны здаць медзь, якая знаходзіцца ў іх дамох (клямкі, ваконные прыборы і т. д.) не пазьней 14 жніўня, Домініканская 3, пакой 90.

× **Алей с семі акацыі.** Цяпер, калі алей — гэткі рэдкі і дарагі, варта ведаць, што яго можна дабываць с семі акацыі. Выціснутае семя йдзе на корм скаціне.

× **Прапаў бяз весьці** 6 тыднёў таму назад дзесяці-гадовы Казімір Бароўскі з дому бацькі свайго, Рашынская 65. Весткі аб ім прынімае крымінальная паліцыя, Домініканская 1, пакой 89.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
5—6	+ 23,5°	+ 10,5°
6—7	+ 20,5°	+ 9°
7—8	+ 19°	+ 13°

З усяго Краю.

«Нямецкіе рублі».

31 ліпня у абароці было «нямецкіх рублёў» на 91.160.232 руб. У тым ліку бумажкамі па 3 руб. і буйнейшымі было на 73.490.128 руб., а бумажкамі ад 20 кап. да 1 рубля — на 17.670.104 руб. Бумажэк па 20 кап. — на 3.939 996 руб.

Штрафы за пажары.

За неасьцярожнасць з агнём, ад каторай узняліся пажары, зьнішчыўшые ураджай, наложэны ў ваколіцах Гродні гэткіе штрафы на ніжэйпісаные грамады:

Філевічы, васіліск. пав.	— 100 м.
Рэзы, плянцк.	„	— 400 „
Рэпнікі, лідзк.	„	— 500 „
Старые Друскенікі, радун.	— 100 „
Одвернікі, радунск. пав.	— 110 „
Любарты,	„ „	— 110 „

Почты ў Обэр Ост.

Паводлуг урадоваго спіску, нямецкіх почт у нашым краю ёсць 38.

СЬВІСЛОЧ. Паўтарыцельны курс у сьвіслочскай беларускай вучыцельскай сэмінарыі канчаецца 28 жніўня.

Новы курс дзеля падгатоўкі беларускіх народных вучыцелёў пачынаецца 1 верасьня. Запісывацца трэба у Kreisschulinspektor'a (паветоваго школьнаго інспэктара) загадзя.

ГРОДНЯ. Ад 8 да 16 жніўня упраўленьне места прадае дровы на апал на зіму з дастаўкай да хаты па 165 м. за кубічную сажэнь. Заказваць трэба ў аддзелі спажыўных спраў (Lebensmittelabteilung) пры Stadthauptmann'e.

ГРОДНЯ. Упраўленьне местоваго і сельскаго гродзенскаго павету пераносяць у дом быўшаго расейскаго селянскаго банку на рагу Палявой і Софійскай вуліц. Мейсцовы тарговы аддзел і лёмбард астануцца ў ратушу.

Ня гледзячы на ўсе загады аб найвышэйшых цэнах, тутэйшые мясьнікі бяруць па 3 м. за фунт кошэрнаго мяса.

БЕЛАСТОК. Тутэйшы вечар у злучэных дабрачынных таварыств

Выпісы з беларускай літэратуры.

Аддзел I.

Дапіскі да 1-го аддзелу.

Літэратурная беларуская мова XIII—XVIII сталецьця развілася са стараславянскай, прынесенай на Беларусь разам с хрысьціянскай граматнасьцю (X век). Прасьвета на Беларусь у тые часы прыходзіла с палуднёвай Славяншчыны (Боўгарыі і Сэрбіі) і Візанцыі, дзеля гэтаго наша літэратура да XIII сталецьця мае *візантыйска-боўгарскі і царкоўны* характар, бо агранічывалася толькі кнігамі царкоўнымі і моральна рэлігійнымі.

Ад XIII сталецьця ў мёртвую і малазразумелую царкоўна-славяншчыну пачынае памалу пранікаць жывая народная мова: *агульна-руская*. Пробкі гэткай агульнарускай мовы з беларускімі асобнасьцямі бачым у „Смаленскай тарговай праўдзе“ і умовах Смаленскіх, Вітэбскіх і Полацкіх князёў с крыжакамі.

У XIV сталецьці жывая беларуская мова шпарка выціскае царкоўна-славяншчыну і ўходзіць у агульны ужытак, як літэратурная мова Беларускаго народу і як дзяржаўная мова Вялікаго Княства Літоўскаго. Дзеля таго, што беларускі элемэнт культурна і чысьленна перэважываў элемэнт літоўскі ва ўсей Літоўскай дзержаві мова беларуская сталася мовай урадовай, мовай сэймоў, княжаго двара, права, суда і школы. Ад XIV да першай чверці XVII сталецьця беларуская літэратура перэжывала час расцьвету, і з гэтаго часу маемо мы вельмі багатую і рожнародную літэратуру.

Ад другой палавіны XVII і да XIX сталецьця беларуская літэратура перэжывае крызыс: пачынае падаць і занікаць, уступаючы мейсцо лацінскай і польскай літэратуры і асьвеце.

„Мука Ісуса Хрыста“ і „Повесць а трох королех“. Творы належачые да беларускай каталіцкай літэратуры XV века. Арыгіналы пісаны славянскімі літэрамі.

Беларускіе летапісі. Дагэтуль вядомы 16 спіскоў беларускіх летапісей: 1. Супрасльскі, 2. Уваpоўскі, 3. Акадэмічны, 4. Кодэкс Красінскіх, 5. Віленскі спісак, 6. Дуброўскі, 7. Другі спісак Красінскіх, 8. Лапінскі спісак, 9. Спісак Архэолёгічнаго Таварыства у Пецярбурзі, 10. Спісак Рачынскіх, 11. Еврэіноўскі, 12. Дуброўскаго 2-гі спісак, 13. Ольшэўскі спісак, 14—15. Спісак Быхоўца, 16. Пахвала Вітаўту.

Усе летапісі Вялікаго Кн. Літоўскаго пісаны па беларуску мовай пекнай і чыстай, стылям летапісным, паважным, — што ўсё ўзятае разам паказывае на высокае развіцьце беларускай літэратуры ў даўные часы.

Статут Літоўскі. Гэта збор праў, якімі кіравалося В. Кн. Літоўска-Беларускае, а заразам і констытуцыя гэтай дзержавы. Вядомы тры рэдакцыі „Статута“: 1529, 1566 і 1588. „Статут“ 1588 году друкаваўся ў Вільні у друкарні Мамонічоў.

„О дворе турского султана“. Напісаў гэты твор польскі літэратар Старовольскі, але у свой век пісаньня яго былі вельмі ахвотна чытаны і у нас, аб чым сьведчаць чысьленые, дайшоўшые да цяперашніх часоў, перэклады. Пададзен тут гэты адрывак дзеля пекнай мовы перэкладу.

Повесць аб Варлааме і Іоасафе. Тэкст гэтай духоўнай повесьці (романсу) запазычэн з Індзіі, належыць да найбольш чытаных у даўные векі у нас повесьцей. Яе пекная і гладкая беларуская мова і дагэтуль забвараживае красой душу.

Ажо, аже—калі, як, а як-бы.

Ажбы—каб, штоб.

Берковск—беркавец. Цяперашні беркавец мае 10 пудоў.

Бых—каб я, абы я, бы.

Частіна—густая „частая“ тканіна.

Частокроць—вельмі часта.

Дело—с польск. гармата.

Долгая—названьне смаленскай манэты.

Дочасны—часовы, прамінаючый.

Дуброва—дубовы лес.

Гадалі—думалі, раіліся.

Ганза—старагоцкае слово: саюз, пад якім ад XIII да XVII ст. разумелі тарговае таварыство нямец-кіх купцоў дзеля ўзаемнай помачы і падтрыманьня. Ганзэйскі саюз у даўные часы мел вялікае тарговае і палітычнае значэньне. Ганзэйскіе купцы мелі свае склады у Смаленску, Полацку і Вітэбску.

Гоцкі берэг — гэтак называлі даўней у нас востраў Готляндію, слаўны тарговым рухам, а жыхароў гэтаго вострава звалі „готамі“. Пазьней пад словам „гоцкі берэг“ разумелі Нямеччыну і пад словам „гот“ усякаго немца.

Гость — чужаземны купец; адгэтуль тагровая дарога у насназываецца „гасьцінец“, а мейсцы дзе адбываліся торжышчы зваліся „пагостамі“.

Горазд—добра.

Гривна—сперша проста абруч

удаўся вельмі добра. Прыз за красу пасьля упорнай «бітвы» здабыла адна тутэйшая красуня.

У гарачые дні за мейсцо для адпачынку служыць тутэйшым жыхаром местовы парк. У пачатку 80-х гадоў тут быў латышскі хутар, дзе беласточане елі кваснае малако з бульбай. Тут жэ была вялікая сажаўка, па каторай у летку езьдзілі на лодцы і коўзаліся зімой. У 1897—8 гадох местовы ўрад купіў хутар, засыпаў сажаўку і засадзіў яе дрэвамі, каторые за 20 гадоў буйна разрасьліся, утварыўшы цяністы парк.

ЗАРЭЧЧЭ. Тут узняўся пажар, зьнішчыўшый хату з усім дабром.

ВЕЛАГНО, плянцк. пав. Тутэйшы млынар, Вольф Вішнэўскі, купаючыся ў Нёмані вечарам 30 ліпня, ўтануў. Цела дагэтуль не знайшлі.

ЮСТЫНОЎКА (пад Вільняй). Тутэйшы селянін, Вітольд Віловіч, першы здаў нямецкай уласьці ў Вільні 50 пудоў сьвежаго жыта і гэтак адкрыў сэзон збору. Пры здачы гэтаго жыта у млыне Тышкевіча ў Вільні яму, як награду, далі некольки фунтоў цукру.

КОЎНА. 3 жніўня ў вечары ў Коўні узняўся найвялікшы ад часу прыходу немцоў пажар. Агонь шыбка шырыўся, і прышлося пусьціць у ход 10 машын, каб не даць яму шырыцца далей. Згарэлі да тла два склады, папсовано многа жылых дамоў пры Пятроўскай вуліцы і адзін двохэтажны дом пры Паліцэйскай вуліцы.

УЦЯНЫ. Тут іграў перад поўнай саляй Ковенскі нямецкі тэатр.

ВІЖЭЙНЫ. Адзін пастушок, пасьвючы стадо, папаў у тарфяніщчэ і ўтануў. Выцягнулі хлопца ўжо нежывога.

БАКОНЮК. 8 селян адмовіліся сячы лес па загаду лясной інспэкціі ў Сувалках. За гэта іх пакаралі.

ЛІБАВА. Збор гароднін сёлета незвычайна багаты. Вялікі падвоз на рынак зрабіў немагчымымі спробы спэкуляціі і падбіваньня цэн.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

АМСТЭРДАМ. С прычыны жаданьня Корнілова, каб наступленьне было да-часу спынено дзеля організаціі расейскай арміі, левае крыло рады раб. і салд. зажадало ураду спрабаваць **зрабіць з Аўстрыей і Нямеччынай дачэснае замірэньне**. Аднак, Керэнскій пэўне востра выступіць супроць гэтаго жаданьня.

ШТОКГОЛЬМ. Тутэйшая карэспандэнція рады раб. і салд. з «Ізвестій», органа пецярбурскай рады раб. і салд.,—прыносіць гэткую вестку:

Мірны тон прамовы нямецкаго канцлера—характэрны. Францускі ўрад робіць найвялікшую абмылку у справе паддзержкі расейскім урадам францускіх заваевацельных мэт. Пролетарыат Расеі рабіў рэволюцію не затым, каб аставацца безгалосай жывёлай, кіраванай урадамі Франціі і Англіі. Адно з двох: або можэ быць супольная барацьба за мір, або паадзінокім старонам даецца воля шукаць саматугам ратунку ў сусьветным пажары. Мы не бачым, каб англіцкіе і францускіе тавары́шы вялі ў гэтым кірунку цьвёрдую барацьбу. Мы с поўнай цьвёрдасьцю заяўляем, што рэволюцыйная дэмокрація Расеі, напісаўшая на сваім штандары: «барацьба за агульны мір!», ня можэ на гэта прыстаць. Ужо вельмі пільная пара думаць аб канцы вайны. Хто гэтаго не разумее, с тым расейская рэволюція ня можэ ісьці поплеч.

ГЭЛЬСІНГФОРС. 34 дэпутаты распушчэнаго фінляндзкаго сэйму утварылі **тымчасовы ўрад Фінляндзіі**. Расейскае правіцельство пасылае ў Выборг чысьленае войско.

КІЕЎ. Пяты украінскі пешы полк прысягнуў украінскай цэнтральнай радзе.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). Тымчасовая камісія дзержаўнай Думы прызнала патрэбным даручыць утварэньне габінэту Керэнскаму.

Агульны сход спаўніцельных камітэтоў рады раб. і салд. і селянскай рады перэвагай 147 галасоў проці 46 пры 42 устрымаўшыхся ад галасаваньня прыняў рэзолюцію аб даручэньні Керэнскаму утварэньня новаго габінэту.

Мілюков на заседаньні членоў тымчасоваго ураду с прэдстаўнікамі партый і спаўніцельных камітэтоў заявіў, што дыктатарская ўласць павінна перайсьці ўся або на тымчасовы ўрад, або на раду раб. і салд. Ен запытаўся у Чхэідзэ, чы ён хочэ ўзяць усю ўласць на сябе? Чхэідзэ ад імі рады раб. і салд. становўча ад гэтаго адмовіўся.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). Габінэт аканчацельна наладжэн. Міністэр-прэзыдэнт, марскі і ваенны міністэр—Керэнскій; міністэр фінансоў—Некрасов, ды ён жэ намесьнік Керэнскаго; памочнік міністра фінансоў—праф. Бэрнадскій; міністэр унутрэных дзел—Авксентьев, заграні́чных спраў — Тэрэшчэнко, гандлю і прамышленасьці — Прокоповіч, сельскай гаспадаркі — Чэрнов, працы — Скобелев, спажыўных спраў—Плеханов, почт і тэлеграфоў — Нікітін; народнай асьветы—акадэмік Ольдэнбург, судоў — Зарудный, грамадзкай дабрачыннасьці — Ефрэмов, публічных работ—Юрэнов, гасударственны кантралер—Кокшін, пракурор сьв. Сыноду—Карцэв.

Міністэр-прэзыдэнт Керэнскій апублікаваў заяву, ў каторай кажэ, што конфэрэнція прэдстаўнікоў соцыялістычных, дэмократычных і лібэральных партый паручыла яму 3 жніўня утварыць міністэрство. У гэтым ён бачыць прыказ старонкі ў найкарацейшым часі утварыць сільную рэволюцыйную ўласць. Разам с тым адбудзецца перамена ў раскладцы работ ураду. Пры гэтым ён ня можэ адрачыся прыняць на сябе адказ за вышэйшые задачы гасударства.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Адбылося першае заседаньне новаго ураду пад маршалкоўствам Керэнскаго. Урад пастанавіў скасаваць становішчэ обэр-пракурора сьв. Сыноду і наладзіць міністэрство культу пад кірункам цяперашняго обэр-пракурора Карцэва.

ЛОНДОН. „Morning Post“ даносіць, што Керэнскій падпісаў прыказ аб завядзеньні **асаднаго палажэньня на ўсей Расеі**.

ПАРЫЖ. Парыжскіе газэты шкадуюць, што староннікі саюзьнікоў у Расеі ня хочуць увайсьці ў габінэт Керэнскаго.

Тымчасовы ўрад маніцца апублікаваць дэталічные ведамасьці аб спробах зрабіць у Расеі **контррэволюцію**. У Пецярбурзі раздаюць проклямаціі с прызывам вярнуць монархію. Вядзецца **пагромная агітація**. Часць казакоў хочэ аб'явіць за цара Мікалая Мікалаевіча. Староннікі быўшаго цара заграніцай пачалі работу, каб вярнуць скінутаго цара на трон.

Урад пастанавіў караць вастрогам да 3 гадоў за ўселякіе прызывы да забастоўкі на чыгунцы. Зроблены крокі дзеля ўпарадкаваньня руху на глаўных лініях.

БЭРН. «Temps» даносіць с Пецярбурга, што монархісты, карыстаючы з агульнай разрухі, маняцца ізноў выступіць на палітычную арэну. Яны выдаюць патайную газэту «Гроза» і ладзяць монархістычные клюбы.

ШТОКГОЛЬМ. Ваенны карэспандэнт «Утра Россіі» даносіць, што і гвардзія самахоць пакідае пазыціі. Маскоўскі гвардзейскі полк забіў 35 і раніў 28 сваіх афіцэроў. Керэнскій загадаў выключыць яго са спіскоў арміі.

ЛОНДОН. «Exchange Telegr.» даносіць с Пецярбурга, што рада раб. і салд. дамагаецца аддачы пад ваенны суд Брусілова і яго генэралоў.

«Times» даносіць с Пецярбурга, што Керэнскій загадаў арэштаваць Троцкаго і Люмаршарскаго (?), як вінавайцоў апошніх разрухоў.

Адмірала Вердерэвскаго вінавацяць у адкрыцьці ваеннай тайны. Генэрала Гурко вінавацяць у тайнай перапісцы з быўшым царом.

Генэрал Васільковскій, нованазначэны пецярбурскі губэрнатар, заявіў прэдстаўнікам газэт, што ён будзе энэргічна бароцца проці рэволюціі як справа, так і злева. Усе войскі с Пецярбурга будуць пасланы но фронт, бо ў Пецярбурзі ім німа чаго рабіць.

БЭРН. Керэнскій назначыў свайго прыяцеля, б. камэнданта ў Царскім Сяле, падпалкоўніка Коровічэнка, за глаўнакамандуючаго Казанскім ваенным округам, каб палажыць канец анархіі ў Царыцыне. Быўшый генэраліссімус Алексеев назначэн за начальніка Акадэміі генэральнаго штабу.

ПЕЦЯРБУРГ. Рада раб. і салд. зажадала ад тымчасоваго ўраду апавешчэньня расейскіх страт пры апошнім наступленьні ў Галічыне.

залаты ці сярэбраны, пасьля манэта устаноўленай вагі.

Іно—а, ано.

Індe стар. беларускае слово: у іншым мейсцы.

Есьми—даслоўна: я ёсць, стараславянская форма.

Капия—мера воску.

Казнить—стар. славянск. слово: пакарае.

Корд—кароткі, найчасьцей абасечны меч.

Кревный—польск.: сваяк, родзіч.

Крыжаки—гэтак называлі людзей валежаўшых да крыжовых паходаў у Турцію дзеля адваеваньня ад няверных Сьвятой Зямлі. Закон гэты быў асноване Папежам Грыгорым у 1238 гаду. Крыжовых паходаў было 7 дзеля адваеваньня Гробу Хрыстоваго. Калі адваеваць Гроб Хрыстоў неўдалося, часць крыжакоў пасялілі на пагранічы Літвы, каб навараваць Літву на хрысьціянскую веру. Крыжакі заваевалі узбярэжжэ Балтыцкаго мора, і пасяліўшыся ў Рызе, сталіся суседзямі Беларусі.

Куна—дробная манэта вартасьці кунічай скуркі, або кунічая скурка, каторая заступала ў даўные часы манэту.

Летні—у летах, маючый многа лет, стары.

Льсциве—хітрасцю бяз гоману.

Любецьскый — дробная нямецкая манэта=пфэнігу.

Лацно—лёгка.

Ловы—паляваньне.

Лотыгольская земля прымыкала да Балтыцкаго мора с правай стараны Дзьвіны; гэта цяперашняя Латышчына; з левай стараны Дзьвіны пры моры лежала Сэмігалія—цяперашняя Жмудзь.

Містр крыжацки—гэтак называўся старшы крыжацкаго закону.

Межыземское Море—Сяродземнае морэ.

Мыто—пагранічны падатак за права перавозу праз граніцу тавароў.

Наклад—кошт.

Нине—старабеларускае слово: цяпер, у гэтым часе.

Непосполитых—незвычайных.

Невставичный — няроўны, няроўнаго характару.

Неуместнасцю—цемнатой, няўмеласьцю.

Ногат—дробная манэта, роўная шэлягу.

Обачывали: бачылі і прасьцерэгалі.

Обычаем—парадкам, ладам.

Обфитостей—лацінск. слово: багацьця.

Окрутные — жорсткіе, неміласэрные.

Оном—там.

Оврия—нямецкая манэта.

Отчызные люди — падданые з дзедзічнай маетнасьці.

Оселость—сяліба.

Пакость—стараславянскае слово: брыда, непрыемнасць, зло.

Пахолка—слугу.

Панцерная служба—служба ваенная на кані.

Пенязей—манэт.

Пергрымом — слово с польскаго—падарожнікам.

Переворотных—круцельскіх, хітрых, няшчырых.

Подобенство—прыповесць, алегорыя.

Похожые люди—людзі вольные, якіе мелі права перэхадзіць ад аднаго да другога пана.

Понехавшы—пакінуўшы.

Посулам—хабарам, узяткам.

Постав – мера тканін. Тканіны мерацца на сьцены (ад 9 да 15 аршын) і на поставы (ад 3 да 5 сьцен).

Поспольство — простые людзі, чорные людзі, прастацтво.

Попове—духоўнікі; слово паходзіць з грэцкай мовы і азначае „ацец“.

Правда—права, закон.

Прывара—ушчэрбак, нестача.

Прызволил—пазволіў, даў сваю згоду.

Прыцекл—прыбег, скора прыйшоў.

Прудко—хутка, скора.

Ратманы—члены местоваго ураду—лаўнікі.

Рекл—сказаў, прамовіў.

Розмир'е—час вайны, час варагаваньня.

Руб'е—адзежа, апратка.

Розмаитых—розных, рознародных.

Скалвы—з лацінскаго—шалькі да важэньня цяжкіх тавароў.

Словеть — слыве, называецца (слово старабеларускае).

Строй—уборы, збыткоўная адзежа.

Суды—старабеларускае слово: начыньне.

Шанцы—акопы.

Тяггей—служб цяжкіх: падвод, ратайскіх работ, паправак дарог; службай цяглай даўней называлі рабочую навіннасць простых селян.

Тіун—старшына, заведываючый.

Учту—банкет.

Угорским—вэнгерскім.

Весполок—супольна.

Векша—вавёрка; тут разумеецца вавёрчая скурка, як ходавая дробная манэта.

Владность—ўласць.

Валок—(ад слова „валачы“, цягнуць). Валокамі называлі тые мейсцы, дзе трэба было, каб пераехаць з аднэй ракі у другую, перэцягнуць судны па сушы. Каля Смаленска знаходзяцца Дзьвінска-Дняпроўскіе валокі, дзе перэцягнуўшы некольки вёрст па сушы чоўны можна перэбрацца з Дзьвіны у Днепр і наадварот.

Вступатися—мець ўступ,—значэ мець ўладу, права на што.

Выбрынуть—выратавацца.

Заж—але, толькі.

Занюж—бо.

Заушня—невядомая смаленская манэта.

Засажали—апіралі.

Зымалі—злавілі.

ПАРЫЖ. «Matin» пішэ, што ў часі адходу з Галічыны расейцы утрацілі 70 цяжкіх і 150 лёгкіх гармат.

ЛОНДОН. (Рэўтэр) Генэрал Корнілов аддае пад ваенны суд 12 генэралоў, 452 афіцэроў і некольькі тысяч унтэрафіцэроў і салдатоў.

КОПЭНГАГА. Расейскіе газэты пішуць, што паводлуг падрахунку рады раб. і салд. запасоў спажыўных прадуктоў у Пецярбургі хваце на 20 даён, у Маскве—на 14, а на фронці—на месяц.

Ваенная камісія, катарая была послана у Кронштадт дзеля знаёмства с палажэньнем, вярнулася назад с прычыны варожаго становішча насяленьня Кронштадту.

ТУРЫН. Дэпутаты расейскай рады раб. і салд. выехалі адгэтуль у Рым.

АПАРАНДА. На Крымскім полуострові с прычыны вялікай недастачы паперы газэты друкуюць на колеровай паперы дзеля упакоўкі.

З усяго сьвету.

ХРЫСТЫАНІЯ. Лондонскі карэспандэнт газэты «Aften Post» даносіць, што узрастае вера ў канец вайны ешчэ ў гэтым гаду. Папеж энэргічна працуе дзеля стварэньня грунту, на якім можна было бы дайсьці міра. У расейскіх кругах і у Англіі ня вераць у вайну на будучый год.

МЮНХЭН. Орган мюнхэнскаго арцыбіскупа друкуе адозву Папежа, у каторай між іншым сказано: «Мы молім народы ў імя Бога і Праўды адрачыся ад думкі ўзаемнаго зніштажэньня і дайсьці справядлівай і пачэснай згоды. Мы спадзяемся, што ня можэ быць далёка шчасьлівы дзень, калі людзі ізноў будуць глядзець на сябе, як на братоў».

БЭРН (В.Т.Б.). Орган італьянскіх социалістоў «Avanti» друкуе заяву расейскіх дэпутатоў рады раб. і салд., што яны хочуць вясьці социалістычную пролетарыацкую палітыку. Гэтые дэпутаты цяпер знаходзяцца ў Рыме.

СОФІЯ. Міністэр прэзыдэнт Радославов заявіў прэдстаўнікам газэт, што цэнтральные дзержавы прызналі право Боўгарыі на нацыональную еднасць і прылучэньне да Боўгарыі былых сэрбскіх і румынскіх зямель з боўгарскім насяленьнем.

ЛОНДОН. Конфэрэнція саюза капальняных работнікоў Палудзеннаго Уэльса адкінула перэвагай 336 галасоў проці 25 праект зрабіць набор 4.575 рэкрутоў, бо набіраць салдатоў—гэта не работа для прафэсыональных саюзоў.

Англіцкіе рады раб. і салд. пастанавілі організавацца дзеля таго, каб мець законнае право збірацьсабраньня.

Социалістычны дэпутат Сноўдэн сказаў у Вуліцу, што с такой самай пэўнасьцю, як, што заўтра ўзыйдзе сонцэ, у Англіі адбудзецца перэварот. Калі англіцкі ўрад адкіне мірнае прэдлажэньне Штокгольмскай конфэрэнціі, на каторай з'едуцца социалісты ўсяе Эўропы, дык англіцкаму народу прыдзецца пайсьці за прыкладам Расеі.

ЛОНДОН. Англіцкі саюз матросаў прыняў рэзолюцію, у каторай заяўляе, што не пазволіць англіцкім дэпутатам ехаць на конфэрэнцію у Штокгольм, пакуль Нямеччына ня згодзіцца даць поўнае здавольненьне.

ВАШЫНГТОН. Урад амэрыканскаго работніцкаго саюза пастанавіў паслаць у Штокгольм дэпутацію. Яна ня прыме ўчасьця ў нарадах, а толькі заявіць ад імі $2^1/_2$ мільёна членоў свайго саюза аб ваенных мэтах Амэрыкі.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Імператар назначыў статс сэкрэтара да ўнутрэнных спраў, Гэльффэрыха, за намесьніка канцлера у прыпадку нябытнасьці яго.

БЭРЛІН Нованазначэны міністэр заграничных спраў Кюльман быў раней паслом у Константынополі.

БЭРЛІН. С прычыны затапленьня двох голандзкіх караблёў нямецкімі падводнымі лодкамі Голандзія і Нямеччына пастанавілі аддаць развязку пытаньня, чы гэтые караблі затоплены ў поясе блокады, чы ў нэутральным, угодліваму суду інтэрнацыональнай камісіі, зложэнай з нямецкіх, голандзкіх і шведзкіх марскіх афіцэроў.

ЛОНДОН. Японія прасіла Злучэные Штаты зрабіць заяву, што Амэрыка адрэкаецца ад усялякай палітыкі ў Кітаі, катарая закранула бы інтэрэсы Японіі.

БОМБАЙ. Злучэная нарада конгрэссоў індусоў і магамэтанскіх саюзоў прыняла 28 і 29 ліпня рэзолюціі, жадаючы: 1. незалежнай організаціі Індіі і самаупраўленьня яе, як у другіх англіцкіх колоніях; 2. завядзеньня ў Індіі конституціі ўраз-жэ пасьля канца вайны; 3. стрыманьня рэпрэссій проці асоб, каторые працуюць дзеля аўтономіі Індіі.

МАДРЫД. Капальняные і жалезнадарожные работнікі ў Кордове аб'явілі забастоўку.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

7.VIII. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі чыннасць артылерыі на паадзінокіх адрэзках была жывая. А Артуа—сільны агонь між Іліш і Скарп.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Наступленьня нашых атрадоў у яры Бэссі (на поўначы ад дарогі Лаон-Суассон) і пры Бэррі-о-Бак на Эн далі нам палонных і дабычу.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Без перамен.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: У даліне Сэрэта і Сучавы і ў гарах, ня гледзячы на сільны адпор, мы пасунуліся ўпярод. Пры Касінулюі і ля манастыра Лепса, ў далінe Путны, адбіты з вялікімі стратамі румынскіе наступленьня.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Пруские і баварскіе палкі здабылі штурмам расейскіе пазыціі на поўначы ад Фокшан. Узяты 1300 палонных, 13 гармат і многа аружжа.

8.VIII. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На Фляндрскім фронці артылерыйская бітва ізноў дайшла вялікай сілы. На узбярэжжы англічане ў начы атакавалі вялікімі сіламі ў ваколіцах Ньюпорт. Яны адбіты штыкамі. На паўночным усходзі ад Вітчэт'а сільные начные атакі ўсюды адбіты. У Артуа жывейшы агонь між каналам Лябассэ і Скарп.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Пры Шмэн дэ Дам—жывы агонь. На ўсходнім беразі Маасу неспадзеваная атака дала нам значнае чысло палонных.

Усходні тэатр:

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: У лясістых Карпатах аўстрыяцкіе палкі здабылі штурмам некольькі, упорна бараніўшыхся горных вяршын. На поўдні ад Касінулюі і на поўначы ад манастыра Лепса адбіты новые румынскіе атакі.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: На поўначы ад Фокшан—вострые бітвы. Мы пашырылі нашы ўдачы. Расейцы і румыны вялі сільные, але дарэмные атакі.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ПЭКІН. Прэзыдэнт кітайскай рэспублікі зацьвярдзіў пастанову міністроў аб'явіць Нямеччыне вайну.

ЖЭНЕВА. Кітайскі начальнік генэральнаго штабу заявіў, што кітайцы да часу ня могуць памагчы саюзьнікам сваім войскам. Мо' вясной удасцца паслаць ім дзьве дывізіі. Пакуль-што Кітай маніцца паслаць у Эўропу сваіх работнікоў.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Імперскі канцлер Міхаэліс са статс-сэкрэтарамі да заграничных спраў, Кюльманн'ам, і да ўнутрэнных спраў, Гэльффэрыхам, выехаў у глаўную кватэру.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нашы лятучые эскадры кідалі бомбы на Усть—Дзьвінск і паўночнае узбярэжжэ острава Эзэля. Усе самалёты вярнуліся назад.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У паўночным поясе блокады нашы падводные лодкі ізноў затапілі 22.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Новые ўдачы падводных лодак у Англіцкім канали і Атлянтыцкім акіане: 23.500 тонн.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей.